

РОЛЬ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Висвітлено роль сільського зеленого туризму у вирішенні соціально-економічних проблем села. В сільській місцевості зелений туризм – це додатковий дохід, який необхідний для розвитку українського села.

Ключові слова: сільський зелений туризм, зайнятість, сільське населення.

Постановка проблеми. В умовах загальноекономічної кризи соціально-економічні проблеми села надзвичайно загострилися. Сільське населення в умовах функціонування ринку недостатньо орієнтується в ринковій економіці та бізнесі, не знайоме з методами менеджменту та маркетингу, правовими питаннями аграрного виробництва. Тому наше завдання полягає в тому, щоб сприяти розвитку українського села через розвиток зеленого туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій про розвиток сільського зеленого туризму в Україні та його роль в зайнятості сільського населення відображено в наукових працях Т.Кальної-Дубінюк, В.Гловацької, Т.Мазур, Г.Михайліченко, Н.Осипчук, Н.Цвид та інших вчених.

Мета дослідження. Обґрунтувати напрями соціально-економічного розвитку села, щоб воно стало привабливим і для життя, і для роботи, забезпечити поступальний і стабільний розвиток сільської місцевості, суттєво підвищити рівень життя сільського населення, розвивати програму розвитку сільського зеленого туризму – одну з важливих програм, пов'язаних з розвитком соціальної сфери села.

Виклад основного матеріалу. У сфері туризму України з'явився новий термін “сільський зелений туризм”, розвиток якого прогресує з кожним роком. Останнім часом мальовниче українське село стає привабливим місцем для туристів, які бажають відпочивати на лоні природи в етнографічних садибах, де можна поласувати національними стравами, познайомитися з традиціями та звичаями, з пам'ятками природи та архітектури тощо.

Традиція сільського зеленого туризму у Європі почала розвиватися близько півтора століття тому. В Італії сучасний агротуризм – це вже не скромні кімнати з 3-4-місним розміщенням у сільських будинках, а справжні міні-готелі 3-4-зіркового рівня з антикварними меблями, басейнами, тенісними кортами. Дуже часто під них реконструюють садиби XVII-XVIII ст., або невеликі старі монастирі. Агротуристичні комплекси надають своїм клієнтам можливість займатися різними видами спорту, здійснювати кінні та піші прогулянки, організують екскурсії для огляду місцевих визначних пам'яток і навколишніх місць, де туристи із задоволенням відвідують сільські ярмарки і середньовічні костюмовані свята, важливу роль відіграє кухня. Так, на даний час в Італії розроблено більш 70 винно-гастрономічних маршрутів, що значною мірою пов'язано з агротуризмом. За офіційними статистичними даними, на даний час тут нараховується близько 6 тис. сільських відпочинкових комплексів. Щорічно їх відвідують понад 400 тис. туристів. За минулі 10 років кількість агротуристичних підприємств збільшилась на 40, а кількість їх клієнтів – на 80%.

В Іспанії сільський зелений туризм вважається одним з процвітаючих секторів

туризму. Найбільшою популярністю сільський відпочинок користується у Каталонії – 24%, Мадриді – 23, Валенсії – 16,3, Андалузії – 9,6, Країні Басків – 10%. Сільський туризм в Іспанії передбачає розміщення на фермах, у сільських будинках, невеликих сільських готелях. Власники таких будинків в Іспанії об'єднані в асоціацію, завдання якої полягає в тому, щоб категоризувати сільські туристичні об'єкти залежно від рівня наданих послуг і контролювати їхню відповідність вимогам асоціації.

В Угорщині сільський зелений туризм останніми роками розвивається швидкими темпами. Всі будинки обставлено натуральними сосновими меблями та мають угорську глиняну піч у формі стогу сіна. Користується великою популярністю серед німецьких туристів. Заплановані організація оздоровчих турів, велосипедних маршрутів, безкоштовного дитячого садка.

У Японії поширено традиційні засоби розміщення “рекан”. Вони управляються сімейним бізнесом, який як правило, завжди переходить у спадщину від батька до сина, і розміщуються у житловому будинку, де проживає сім'я власника. Японці, що зупиняються у рекан, є винятково прихильниками своєї національної культури та традицій. Рекан обов'язково оформляють у національному стилі, стінки між приміщеннями виготовлені з рисового паперу, гості сплять на циновках і харчуються лише стравами традиційної кухні, а персонал дотримується всіх національних та релігійних ритуалів і церемоніалів. Іноземці в реканах практично не зупиняються.

Німеччина має давні традиції сільського туризму, який називається тут “відпочинок на фермі”, і тому існує багато організацій, які займаються підтримкою і розвитком цього виду туризму на всіх рівнях: національному, регіональному, локальному.

Враховуючи загальноекономічну кризу в Україні, зокрема загострення проблем села, широке розповсюдження і розвиток сільського зеленого туризму тут є особливо бажаним. Системний підхід до організації цього нового виду українського туризму може і повинен сприяти розвитку не лише внутрішнього, але й зовнішнього туризму, як способу розширення міжнародних зв'язків та взаємовигідного співробітництва.

Сільський туризм відкриває можливості як для поліпшення наповнюваності бюджетів місцевих органів самоврядування, так і для зближення міських і сільських жителів. Він розширює сферу зайнятості сільського населення, позитивно впливає на економіку та екологію районів України, сприяє відродженню, збереженню та розвитку місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини. Кожне українське село можна перетворити на справжній туристичний рай, що сміливо конкуруватиме із західноукраїнськими туристичними та європейськими центрами.

Селянське господарство особливо вразливе в період міжсезоння. Саме тому розвиток сільського зеленого туризму може стати для селянського господарства додатковим джерелом фінансових надходжень. Роль інформаційно-консультаційного забезпечення послуг сільського зеленого туризму важлива ще й тим, що дозволить потенційному споживачу отримати найнеобхіднішу інформацію. В свою чергу для селянського господарства інформаційно-консультаційне забезпечення дозволить реалізувати найбільш ефективну стратегію щодо досягнення стабільного функціонування, розвитку та відтворення господарства.

Нині саме це забезпечило б пряму зайнятість сільського населення і привело б до появи десятків тисяч господарств, що ефективно працювали б в цьому секторі економіки. Адже значення сільського зеленого туризму для економічного, соціального та духовного розвитку українського суспільства досить перспективне та важливе. Крім того, сільський зелений туризм є важливим екологічним та етичним фактором, оскільки сприяє як фізичному, так і моральному оздоровленню населення.

Враховуючи іноземний досвід розвитку сільського зеленого туризму, в Україні необхідно провести вивчення і наукове обґрунтування як сучасного етапу, так і перспектив розвитку цього виду туризму. На цій основі виявити території першочергового розвитку сільського зеленого туризму та розробити відповідні рекомендації як для органів

місцевого самоврядування, так і громадян, які виявляють зацікавленість у цій діяльності.

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток. Сільський зелений туризм в Україні розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, але й сфері обслуговування. При певному нагромадженні числа відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні різноманітних запитів, а це в свою чергу, стимулює розвиток сфери послуг: транспортних, відпочинково-розважальних, служби побуту, зв'язку, торгівлі та ін.

Особливо сприятливі умови для розвитку сільського зеленого туризму створюються на територіях національних і ландшафтних парків, де існує можливість поєднати відпочинок з пізнанням природного та історико-культурного потенціалу регіону. Необхідною умовою реалізації програм його розвитку є співпраця місцевих осередків та національних і регіональних парків. Розвиток сільського зеленого туризму спонукає до поліпшення благоустрою селищ, тобто сільських садиб, вулиць, а також він стимулює розвиток соціальної інфраструктури. На першому етапі обслуговування відпочиваючих відбувається за допомогою існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних ресурсів. Але з часом за рахунок коштів, які надходять від цієї діяльності ті, хто нею займаються, починають робити вклади у поліпшення комунального облаштування житла, вулиць. Об'єднаними зусиллями вони поліпшують сферу обслуговування. А це одночасно й вагомий внесок у розвиток села.

Сільський зелений туризм позитивно впливає на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини. Проявляючи інтерес до цих надбань народної культури, жителі міст, що відпочивають на селі, розкривають місцевим жителям їх справжню цінність, популяризують їх у своїх краях і таким чином допомагають їх збереженню морально, а подекуди й матеріально.

Суттєву роль відіграє розвиток сільського зеленого туризму у підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочиваючих, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі, а спілкування з гостями розширює їх кругозір, дає змогу зав'язати нові знайомства, завести друзів в інших населених пунктах. Сільський зелений туризм сприяє і розвитку демографічних процесів на селі, збереженню сільських населених пунктів, в тому числі й тих, що потрапили вже в категорію деградуючих.

Крім того, з урахуванням реалій сучасної складної економічної ситуації в Україні, розвиток сільського зеленого туризму не потребує значних капіталовкладень, оскільки передбачає використання вже існуючої інфраструктури сільських населених пунктів, наявних помешкань сільських господарів. Особливо цікавим може бути відпочинок у селі тоді, коли до нього долучаються цікаві екскурсійні маршрути, що розкривають витoki та джерела народної культури та мистецтва, літератури, української духовності в цілому. Це й є ознайомлення з численними центрами народних художніх промислів, ткацтва, вишивання, гончарства, малярства, різьблення по дереві, лозоплетіння. А перебування у сім'ях сільських трударів дає змогу особисто долучитись до народних свят, ознайомитись з етнографічними особливостями окремих регіонів.

Досвід розвинених держав, де сільський зелений туризм успішно функціонує вже десятки, а то й сотні років, свідчить про те, що для його розвитку необхідно створити дійовий податковий механізм, який би сприяв залученню до цього процесу людей вмілих та бажаючих. Такий принцип дасть можливість виявити мільйони людей, які уміють господарювати на своїх садибах, створювати затишок та належний рівень послуг.

Досвід роботи органів місцевої влади окремих територій Прикарпаття, Поділля, Закарпаття, Галичини, Таврії, Придніпров'я, Буковини і Чернігівщини засвідчує, що сільський зелений туризм, багатий на освітньо-пізнавальні туристичні маршрути, може

також запобігти безробіттю на селі. Сільський господар, отримавши певний прибуток у цій сфері діяльності, з метою забезпечення подальшої привабливості своєї садиби для туристів вкладе кошти у підвищення рівня комунальних та побутових умов життя. З часом певна частка прибутків буде сплачуватися до місцевого бюджету саме для цільового використання на благоустрій, роботу транспорту та ін. Сільський зелений туризм усіляко сприятиме широкому і ефективному використанню ще далеко не повністю розкритих потенційних можливостей як великих регіонів держави, так і окремих її територій, а також сприятиме пропаганді української історичної культурної спадщини, налагодженню дружніх стосунків між людьми як в Україні, так і за її межами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В сучасних умовах розвиток сільського зеленого туризму в Україні особливо бажаний. Він пов'язаний з багатьма труднощами та перешкодами, насамперед потенційний споживач не забезпечений найбільш необхідною інформацією.

Програма розвитку сільського зеленого туризму є одним з важливих заходів, пов'язаних з розвитком соціальної сфери села, особливо в період міжсезоння. Саме тому розвиток сільського зеленого туризму може стати для селянського господарства додатковим джерелом фінансових надходжень. Роль дорадчих служб полягає в забезпеченні потенційного споживача найбільш необхідною інформацією. В свою чергу для селянського господарства інформаційно-консультаційне забезпечення дозволить реалізувати найбільш ефективну стратегію по досягненню цілі – стабільного функціонування, розвитку та відтворення господарства.

Отже, сільський зелений туризм розширює сферу зайнятості сільського населення, позитивно впливає на економіку та екологію районів України, сприяє відродженню, збереженню та розвитку місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток, історико-культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Брижак П.М. Сільський туризм Буковини. Стан та перспективи розвитку // Оздоровчі ресурси Карпат і прилеглих регіонів. – Чернівці, 2005. – С.143-145.
2. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основні організації: [Про розвиток зеленого туризму (СЗТ) в Україні] // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С. 148-155.
3. Матеріали першого Міжнародного науково-практичного семінару “Аграрний екологічний туризм в країнах Центральної і Східної Європи” // Збірник доповідей. – Стрий: ТОВ “УКРПОЛ”, 2004.
4. Осипчук Н. Зелений туризм: [Дослідження зеленого туризму з позиції Міністерства культури та туризму, послуги які надаються відпочиваючим, кількість працюючих підприємств у сфері зеленого туризму] // Соціальна політика. 2005. – 6 червня. - №23. - С. 4.
5. Цвид Н.В. Зелений туризм як найбільш перспективний і екологічно безпечний аспект розвитку приватного підприємництва на Волині // Вісник. – Х., 2003. - Вип. 1-2(3-4). – С. 216-221.

Бойко Е.А, Бойко А.С. Роль зелёного туризма в развитии сельских территорий.

Освещено роль сельского зеленого туризма для решения социально-экономических проблем села. В сельской местности зеленый туризм – это дополнительный доход, необходимый для развития украинского села.

Ключевые слова: сільський зелений туризм, занятість, сільське населення.

Boiko E.A., Boiko A.S. The role of green tourism in development of rural territories

In the article the role of rural green tourism in the decision of socio-economic problems of village. In rural locality green tourism it is “one of income” which must be develop for development of the Ukrainian village.

Keywords: rural green tourism, employment, rural population.